

УДК 373.2.015.31:004.032

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-1321-1333](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-1321-1333)

Козак Людмила Василівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4528-1905>

Гірченко Тетяна Вячеславівна магістрантка Факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0009-0008-1696-2737>

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розкрито значення та особливості використання сучасних засобів медіа у формуванні медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку. Проаналізовано поняття «медіаосвіта», «дошкільна медіаосвіта», «медіаграмотність», «засоби медіа». Медіаграмотність дошкільника визначається вміннями формулювати медійну потребу, шукати, відбирати і оцінювати інформацію, пояснювати результати медійного пошуку, інтерпретувати медіатексти, робити відповідні висновки, а також створювати разом із батьками і вихователями новий медійний продукт, дотримуватися культури медіаспоживання, виявляючи елементи критичного мислення. Медіаграмотність виступає результатом неперервного медіаосвітнього і медіавиховного процесу в дошкільній освіті. Встановлено, що до сучасних/новітніх медіазасобів дослідники відносять комп'ютер, планшет, Інтернет-технології, цифрові сервіси і ресурси, смартфони, мобільні додатки тощо. Проаналізовано сучасні періодичні дитячі журнали, встановлено, що окремі з них мають електронні версії, які успішно використовуються в освітній взаємодії з дітьми. Розглянуто дитячі книги з доповненою реальністю (AR) та розкрито їх переваги. Відзначено виховний та розвивальний потенціал найпопулярніших українських YouTube каналів для дітей, а також дитячих сайтів, на яких зібрані аудіо-казки, пісні, мультфільми, розважальні та розвивальні ігри та відео. Наведено приклади популярних онлайн-ігор, що використовуються дітьми у закладах дошкільної освіти. Запропоновано онлайн мультимедійні сервіси, які доцільно застосовувати педагогам під час організації проєктної діяльності дітей дошкільного віку. Розглянуто ефективні методи формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку. Показано можливості фотомодельовання та використання різних видів анімації з дітьми. Встановлено, що дошкільна медіаосвіта включає два основних

напрямки: сприяння розвитку творчого сприймання медіапродукції та навичок самостійного створення медіапродуктів. Розглянуто позитивні та негативні аспекти медіаспоживання.

Ключові слова: медіаосвіта, дошкільна медіаосвіта, медіаграмотність, медіазасоби, діти дошкільного віку, цифрові сервіси, смартфони, мобільні додатки, доповнена реальність, онлайн-ігри, фотомоделювання, анімація.

Kozak Liudmyla Vasylivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Preschool Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel. : (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4528-1905>

Hirchenko Tetiana Vyacheslavivna master's student of the Department of Preschool Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0009-0008-1696-2737>

MODERN MEANS OF FORMING MEDIA LITERACY IN SENIOR PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. The article reveals the significance and peculiarities of using modern media in the formation of media literacy of senior preschool children. The concepts of "media education", "preschool media education", "media literacy", "media" are analysed. The preschooler's media literacy is determined by the ability to formulate a media need, search, select and evaluate information, explain the results of media search, interpret media texts, draw appropriate conclusions, as well as create a new media product together with parents and educators, adhere to the culture of multimedia consumption, and demonstrate elements of critical thinking. Media literacy is the result of a continuous media education and upbringing process in preschool education. It has been established that researchers consider modern/new media devices such as computers, tablets, the Internet, electronic publications, digital services and resources, smartphones, mobile applications, etc. The author analyses modern periodicals for children and finds that some of them have electronic versions that are successfully used in educational interaction with children. There is a consideration of children's books with augmented reality (AR) and their advantages are revealed. The author notes the educational and developmental potential of the most popular Ukrainian YouTube channels for children, as well as children's websites that contain audio fairy tales, songs, cartoons, entertaining and educational games and videos. The examples of popular online games used by children in preschool education institutions are given. It is suggested that teachers when organising project activities for preschool children should use online multimedia services. There are considered effective methods of forming media

literacy of senior preschool children. It is shown the possibilities of photo modelling and using different types of animation with children. It is found that preschool media education includes two main areas: promoting the development of creative perception of media products and skills of independent creation of media products. The article considers positive and negative aspects of media consumption.

Keywords: media education, preschool media education, media literacy, media tools, preschool children, digital services, smartphones, mobile applications, augmented reality, online games, photo modelling, animation.

Постановка проблеми. У сучасному світі медіа мають величезний вплив на дітей вже з самого раннього віку. Через медіа вони отримують інформацію про світ, вчаться новому і формують свої уявлення про оточуючу дійсність. Однак, цей вплив може бути як позитивним, так і негативним. Щоб зробити його корисним і безпечним для розвитку дитини, важливо формувати у них медіаграмотність.

Сьогодні медіаосвіта є важливим напрямком педагогічної діяльності, оскільки її мета полягає в тому, щоб допомогти дітям зрозуміти, аналізувати та використовувати медіа належним чином. Такий підхід означає, що вони повинні навчитися розрізняти правдиву інформацію від фейкової, критично оцінювати медійний контент та свідомо користуватися різноманітними медіаресурсами.

Медіаосвіта допомагає дітям розвивати критичне мислення, етичні навички та вміння будувати здорові відносини з медіа. Вона важлива як для підготовки дітей до використання медіа у повсякденному житті, так і для захисту їх від негативного впливу медіа на їхній психічний і соціальний розвиток.

Згідно з найновішими дослідженнями та Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, рання медіаосвіта має ключове значення. Вона допомагає набувати навичок медіаграмотності ще на етапі дошкільного віку, коли дитина активно формує свої перші уявлення про медіа та вивчає навколишній світ.

З огляду на те, що сучасні діти вже володіють певним рівнем цифрової грамотності та активно користуються медіа, використання різноманітних медіазасобів, зокрема новітніх, для формування медіаграмотності старших дошкільників стає ще більш актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських вчених активно досліджуються питання медіаосвіти, що свідчить про значення цієї теми для наукової спільноти. Дослідники зосереджували увагу на різних її аспектах, зокрема: дослідження теорій, тенденцій і проблем медіаосвіти за кордоном і в Україні (О. Волошенюк та інші); особливості соціалізації дитини дошкільного віку в медіасередовищі (О. Петрунко, С. Семчук та інші); вплив медіа на формування світогляду та цінностей дитини (І. Кіндрат); формування комунікативної культури дошкільників засобами медіаосвіти (А. Богуш,

Н. Гавриш та інші); упровадження медіаосвіти в систему роботи закладу дошкільної освіти, розроблення парціальних програм та методик для різних вікових груп (О. Алексейчик, С. Василюк, О. Волошенюк, В. Дехтярьова, В. Іванова, О. Проценко, О. Тарасова та інші); виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти (Ю. Семеняко); технологія формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку (І. Кузьма); формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти (О. Кузіна); використання сучасних медіазасобів у взаємодії з дітьми дошкільного віку (О. Качура, К. Крутій, О. Літченко, Т. Чашка та інші); підготовка майбутніх педагогів до використання засобів медіаосвіти у закладах дошкільної освіти (О. Ковшар, О. Кравчишина, Т. Пономаренко та інші).

У сучасних наукових джерелах поняття «медіаосвіта» розглядається як формування медіаграмотності на матеріалах і за допомогою мас-медіа, її кінцева мета – критичне сприйняття медіаповідомлень. Також медіаосвіта – це використання медіа в процесі освіти. Медіаосвіта – це навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасних мас-медіа. Медіаосвіта відіграє найважливішу роль у здатності людей оцінювати й реагувати на інформацію про соціальні та політичні конфлікти, війни, природні лиха, екокатастрофи тощо [1]. Результатом медіаосвіти має бути підвищення рівня медіаграмотності.

Відповідно до Концепції впровадження медіаосвіти в Україні медіаграмотність – це вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [2].

Виходячи з соціокультурної ситуації, що склалася в нашому суспільстві, медіаосвіта стає одним із пріоритетних напрямів виховання дітей. І сьогодні важливо розуміти, що навчання дітей елементарній медіаграмотності повинно починатися з дошкільного віку. «Медіаграмотність – результат медіаосвіти, це вміння формулювати медійну потребу, шукати, відбирати, оцінювати і пояснювати результат пошуку і представляти їх у вигляді нового медійного продукту, а також уміння інтерпретувати медіатексти, робити відповідні висновки. Медіаграмотність виступає результатом неперервного медіаосвітнього і медіавиховного процесу в дошкільній освіті» [3, С. 54].

Дослідження українських науковців є важливим внеском у розвиток медіаосвіти в Україні, а їхні результати допомагають формувати ефективні підходи до впровадження цієї галузі у практику дошкільної освіти. Водночас розв'язання проблеми формування медіаграмотності дітей дошкільного віку сучасними засобами медіа залишається актуальним.

Мета статті – проаналізувати можливості використання сучасних засобів медіа у формуванні медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових у медіаосвітній діяльності є поняття «медіазасіб».

Медіа (від лат. *medium* – засіб, спосіб) – засоби та інструменти зберігання і передачі інформації та даних для індивідуальної чи/та масової аудиторії [4].

У повсякденній мові, коли ми використовуємо термін «медіа», ми зазвичай маємо на увазі засоби масової інформації або медіазасоби, такі як преса, телебачення, радіо, кіно та Інтернет. Їхня особливість полягає в тому, що вони можуть охопити велику кількість людей одночасно і, таким чином, донести контент до широкої публіки. Отже, медіа – це засоби масової комунікації, а також засоби індивідуальної комунікації, мережеві мультимедійні засоби. Фотографія, кінематограф, радіо, телебачення, мобільний зв'язок, комп'ютер, Інтернет тощо – все разом становить медіазасоби або засоби масової комунікації.

Різноманітність медіазасобів зумовила потребу їхньої класифікації. Найбільш поширеним є поділ відповідно до каналу комунікації: візуальні (преса, книги, таблиці, фотографії, малюнки), аудіальні (радіо, аудіокасети, компакт-диск), аудіовізуальні (фільми, телевізійні програми, відео).

Крім того, носії можна диференціювати на основі їхніх технічних властивостей: друковані ЗМІ (газета, книга), мовлення (радіо, телебачення), онлайн-медіа – це медіа, які доступні через Інтернет-сервіси. Наприклад, електронна пошта, месенджер, онлайн-газети та сервіси онлайн-потоків. Також медіазасоби поділяють на традиційні засоби масової інформації (друковані видання (газети, журнали, книги), радіо, кіно, телебачення, відео) та новітні (комп'ютер, планшет, Інтернет, мобільна телефонія).

Зазначимо, що у традиційних медіа відсутній взаємозв'язок автора з отримувачем інформації, тобто останній є тільки споживачем. У новітніх медіа користувач може виступати одночасно і читачем, і автором контенту он-лайн ресурсів. Поняття «новітній» є синонімічним слову «сучасний», «теперішній». Тому, можемо класифікувати засоби медіа на традиційні та сучасні.

У науковій літературі виділяють різні види медіа, з якими варто знайомити дітей дошкільного віку. Ці медіа можуть бути джерелом необхідної інформації, зразками поведінки в соціумі, а також можуть впливати на їхні емоції та почуття.

Т. Чашка виокремила шість найбільш поширених видів медіа, що активно використовуються у закладах дошкільної освіти для взаємодії з дошкільниками: фотографії та листівки, книжкова графіка та ілюстрації, мультфільми та відео, мультимедійні презентації, аудіозаписи та музика [5, С. 98].

Оскільки у сучасному світі діти дошкільного віку мають доступ до різноманітних медіа, які значно розширюють їхні можливості сприйняття

інформації, то зазначений перелік варто розширити, додавши до нього як традиційні медіа (дитячі журнали, радіо, телебачення), так і новітні (інтернет-технології, комп'ютери, планшети, смартфони, цифрові інструменти та додатки).

Серед розмаїття сучасної періодики можемо виокремити такі дитячі журнали: пізнавально-розважальні («Пізнайко», «Колобочок», «На крильцях ангела»); навчальні, що дозволяють дітям легко й непомітно для себе навчитися читати й писати, вивчати англійську, математику, природознавство та логіку («Смайлик», «Малюк Котя»); науково-популярні («Розумашки»); культурологічні («Джміль», «Крилаті») [6]. Деякі дитячі журнали, такі як «Пізнайко», пропонують також електронні версії, які можна успішно використовувати в освітній взаємодії з дітьми.

Одним із важливих компонентів медіаосвіти є використання книг в освітньому процесі ЗДО. Це, перш за все, робота з текстом та ілюстраціями, адже медіаграмотність це, насамперед, уміння працювати з медіатекстом. Таким чином, вихователь сприяє розвитку у дітей критичного мислення, аналізу та сприйняття прочитаного, а також формує уміння розрізняти правдиву інформацію від недостовірної та навчає перевіряти її достовірність [7, с. 11].

Новітнім засобом пізнавального розвитку дітей є дитячі книги з доповненою реальністю (AR). Це фактично технологія накладання віртуальної реальності на об'єкти фізичного світу. Сьогодні доступна така художня література з можливістю доповненої реальності: книги видавництва Art Nation Publishing Л. Керролл «Аліса в Країні чудес» (2017), Л. Керролл «Аліса в Задзеркаллі» (2018), Гофман «Лускунчик та мишачий король» (2018), Г. К. Андерсен «Дикі лебеді» (2019), Г. К. Андерсен «Снігова королева» (2019), Ш. Перро «Спляча красуня» (2019), Ш. Перро «Кіт у чоботях» (2020). Видавництво «Ранок» спільно з телеканалом «ПлюсПлюс» створили серію книг з доповненою реальністю «Моя творча енциклопедія» для дітей старшого дошкільного віку. У цій серії створено інтерактивні книжки «Я винахідник», «Я хочу все знати», «Я хочу все вміти», «Я вивчаю «що?» і «як?»» [8, С.45]. Дослідники відзначають найважливіші переваги AR технологій: підвищення мотивації та сприяння розвитку пізнавальних інтересів; наочність; інтерактивність (можна не лише спостерігати за тим, що відбувається, від першої особи в режимі 3D, а й активно брати участь в освітньому процесі); легкість пояснення складних для розуміння явищ та предметів; краща взаємодія та співпраця; розвиток креативності та критичності мислення [там само].

Незважаючи на різноманіття сучасних журналів та книг, діти все частіше віддають перевагу телебаченню, мультимедійним презентаціям та Інтернету.

У своїх дослідженнях Р. Кондратенко, О. Кравчишина, К. Крутії, І. Кузьма, Ю. Семеняко та інші відзначили значний виховний та розвивальний потенціал телевізійних програм та мультфільмів для дітей. Серед таких програм, які сприяють вихованню та розвитку дитини, називають «Мудрі

казки тітоньки Сови», «Пані Калина», канал «З любов'ю до дітей». Мультфільми також мають великий освітній потенціал, зокрема, проекти анімаційного телеканалу «ПлюсПлюс», який пропонує продукти власного виробництва, а також найкраще зі світової анімації, розвиваючі та пізнавальні мультфільми українською мовою. Одним із популярних YouTube каналів для дітей є навчально-розважальний канал «Янко Гортало – Цікавинки для дітей», де зібрані пісні, мультфільми тощо.

Однак дорослі повинні допомагати дітям знаходити потрібні мультфільми та, за потреби, коментувати їх. Частіше діти обирають медіапродукцію з розважальними пригодницькими сюжетами.

Як відмічають дослідники, масмедіа разом з безліччю позитивних аспектів, також чинять і негативний вплив на дітей дошкільного віку. Необмежений доступ до відео, ігор, та інших форм медійного контенту може призвести до небажаних наслідків для психологічного, емоційного та соціального розвитку дошкільників. Відповідно, вивчення та розуміння цих негативних аспектів стає надзвичайно важливим завданням для батьків, педагогів та суспільства загалом, з метою забезпечення здорового та гармонійного зростання дітей [9].

Формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку потребує комплексного підходу, враховуючи їхні вікові особливості та потреби. Це включає розробку різноманітних форм і методів взаємодії з дітьми, застосування спеціальних медіазасобів та створення сприятливих умов для вивчення та практичного використання медіаресурсів (онлайн-ігри, сайти, YouTube канали).

Р. Кондратенко визначила різноманітні форми і методи роботи вихователів з дітьми у закладах дошкільної освіти. Ці методи включають: слухання художніх творів з подальшим обговоренням сюжетів; розгляд картинок та створення власних творів мистецтва; виконання пізнавально-розважальних завдань, передбачених змістом журналу; знаходження відповідей та отримання нових знань; створення свого медіапродукту, такого як журнал, газета, листівка тощо. [10, С. 118].

Важливе значення дослідниця приділила також використанню аудіовізуальних медіазасобів, включаючи перегляд мультфільмів та відеофільмів з наступним обговоренням, створення імітаційно-ігрових ситуацій, слухання музичних творів, випуск фотогазет та фотофільмів, озвучування діалогів героїв із відомих казок та мультфільмів, створення власних мультфільмів в малюнках. Крім того, вона підкреслює значення інтернет-технологій, які дозволяють використовувати різноманітні матеріали та засоби навчання, виховання та розвитку дітей, такі як електронні видання (журнали, дитячі книжки, енциклопедії, картини, плакати тощо) та аудіо-, відеоматеріали (відеокліпи, музичні твори, пісні, мультфільми тощо) [там само, С. 117-118].

Однією з переваг інтернет-ресурсів є їхня доступність із будь-якого місця та у будь-який час. Це дозволяє використовувати їх в освітньому процесі незалежно від обмежень місця та часу. Водночас, використання інтернет-ресурсів потребує уваги до підбору відповідного контенту, особливо коли мова йде про взаємодію з дітьми. Класичним дитячим сайтом є «Казкар» (web-сайт: <http://kazkar.info>), на якому зібрані різні казки за жанрами, тематикою, видами; медіатека: мультфільми, діафільми, аудіо казки on-line, пісеньки; матеріали для дітей: вірші, загадки, ігри тощо. Також є окремі сайти, на яких зібрані аудіо-казки, пісні, мультфільми, розважальні та розвивальні ігри та відео для дітей.

Позитивним є те, що наразі в мережі з'являється все більше якісного контенту, який можуть використовувати як батьки і вихователі, так і самі діти. Проте важливо пам'ятати, що використання тих чи інших медіа обумовлено віковими та індивідуальними особливостями дитини, її потребами та інтересами.

На думку дослідників, заняття, адаптовані до віку дитини, мають бути спрямовані на розуміння і порівняння різних медіа як єдиної розгалуженої і взаємопов'язаної інформаційної системи (книжка, преса (газета, журнал), кіно, телебачення, відеогра, інтернет, мобільний зв'язок тощо), а отже і на гармонізацію різних пасивних і активних практик (слухання, створення фото, відео, анімації, використання ІКТ, новітнє медіамистецтво та ін.), що допоможе вихователям зробити заняття з елементами медіаосвіти ефективнішими [7, С. 10].

Комп'ютери, планшети та смартфони є невід'ємною частиною повсякденного життя і стають надійними друзями для дітей. Бо тут діти мають можливість впливати на те, що відбувається.

Важливо, щоб діти знали, наскільки довго їм можна користуватися онлайн-пропозиціями. В онлайн-іграх немає природного обмеження, такого як кінець програми. Вихователь має пояснити дитині, що використання комп'ютера обмежене за часом, перш ніж увімкнути комп'ютер.

Ігри призначені для того, щоб приносити задоволення, а також передавати знання та підтримувати розвиток когнітивних навичок. Дитині потрібно дозволити інтуїтивно відкрити онлайн-світ у власному темпі та підтримати її невеликою допомогою та визнанням. Онлайн-ігри розвивають творчість, логічне мислення та координацію. Веб-ігри, які рекомендовані для дітей від трьох до шести років, чітко структуровані за кольором і формою та працюють у зручній для дітей спосіб за допомогою навігації по меню з голосовим керуванням.

Наведемо приклади найпопулярніших онлайн-ігор, що використовуються дітьми у закладах дошкільної освіти.

Платформа ЛогікЛайк представлена різноманітним розвивальним завдань, питань, головоломок, які разом складають послідовний курс розвитку

інтелекту. Розвивальні онлайн-ігри для дітей 6 років дозволяють тренувати логіку, пам'ять, увагу, математичні здібності і просторове мислення [11].

На порталі GamesGo є безліч розвиваючих ігор для дітей, які допомагають розвивати мислення, пам'ять, логіку, увагу. Пізнавальна ігрова колекція представлена іграми різних жанрів: гонки; пазли; стрілянина; головоломки та ін. Ігри із завданням «Знайди пару» або «Знайди відмінності» сприятимуть розвитку пам'яті та уваги [12].

Вихователі також можуть самі створювати розвивальні онлайн-ігри та інші дидактичні матеріали, використовуючи різноманітні цифрові сервіси та ресурси.

У дослідженнях Л. Козак визначено он-лайн мультимедійні сервіси, які доцільно застосовувати педагогам під час організації проектної діяльності дітей дошкільного віку, а саме такі як: Padlet, Coggle.it, ThingLink, Symbaloo, WordArt, LearningApps, PowToon, Prezi та інші [13]. Так, для створення дерева цілей можна використовувати редактори інфографіки з інтерактивними елементами: Thinglink та WordArt. Планувати етапи проекту та візуалізувати його структуру доцільно за допомогою редакторів карт знань, наприклад Cogle.it або Mindmaps.app. Працюючи над проектом, вихователі можуть наповнити його інтерактивною наочністю для дітей, створити супровідні презентації за допомогою сервісів Coggle.it, Prezi.com та сервісу Learningapps розробити дидактичні ігри. Для створення мультиплікайних презентацій доцільно використати онлайн-сервіс PowToon. Презентація проектів може відбуватися у форматі смартмоб. Проект також може бути представленим у соціальних мережах Facebook, YouTube тощо.

У межах дошкільної медіаосвіти поєднуються акценти на творче сприймання медіа і розвиток здатності створювати власну медіапродукцію (фото-колаж, міні-книжка, журнал, відеоролик, реклама у вигляді плакату, мультфільм або діафільм з озвучуванням та інші). Створення власного медіапродукту з метою його подальшого використання сприяє формуванню в дітей дошкільного віку продуктивної мотивації медіаосвітнього процесу [14].

Як зазначає Т. Чашка, в дошкільному віці робота з медіазасобами має свою специфіку (обмежені можливості в роботі з медіатехнологіями в силу вікових особливостей дітей), але вона має величезну розвиваючу функцію: діти намагаються зрозуміти, пізнати і осмислити інформацію, вчать з нею працювати, створювати й презентувати власний медіапродукт [там само].

Діти дошкільного віку вже можуть самостійно здійснювати фото або відеозйомку. Так, під час спостережень у природі діти отримують завдання знайти ознаки весни і сфотографувати їх. Також вихователі організують довготривалі спостереження за об'єктом із фотофіксацією, наприклад за тим, як розвиваються бруньки навесні, або за первоцвітами тощо. Отримані фото вихователі роздруковують або розглядають із дітьми на смартдошці і обговорюють на заняттях, аналізуючи погодні зміни весною.

Ефективним інструментом формування пізнавальних інтересів і медіа-грамотності дітей дошкільного віку є залучення їх до фотомодельовання.

Як зазначає О. Літченко, за допомогою фотомодельовання можна створити з дітьми колаж, макет, інтелектуальну карту, календар, лепбук, предметно-логічну схему тощо [15].

Створення фотомакетів, фотоколажів відбувається за таким алгоритмом дій:

1. Обговорення ідей для майбутнього фотомакету або колажу.
2. Визначення плану дій, обговорення з дітьми кожного етапу зйомки; розподіл обов'язків, враховуючи побажання і пропозиції дітей.
3. Спостереження за об'єктами природи на прогулянці, фотофіксація.
4. Перегляд зроблених дітьми фото, обрання найбільш вдалих.
5. Викладання фото на ватмані відповідно до логіки й естетики композиції та їх приклеювання. Для створення моделей прикріплюють вирізані по контуру силуети сфотографованих об'єктів та предметів на картонні об'ємні і напівоб'ємні каркаси. Такі елементи легко переміщувати по макету.
6. Оформлення загального результату, розгляд, обговорення, підсумки.

У старшому дошкільному віці доцільно на заняттях познайомити дітей із процесом створення анімації. Під час таких занять діти повинні навчитися, як перетворити авторську ідею на конкретний план роботи. Вивчають різні види анімації: мальовану, з технікою перекладання, комп'ютерну чи натуральну (лялькова чи з допомогою пластиліну), вчать здійснювати монтаж та озвучку фільму з необхідними емоціями. Тут автори пропонують для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку використання творчих вправ, таких як «Німе кіно» чи «Озвуч відео» – на початку діти переглядають частину знайомого їм мультфільму без звуку, а після роботи в групах озвучують її самостійно, пояснюючи, чому саме такі емоції були передані. Надалі можна використовувати і частини для перегляду, що зовсім не відомі дітям [7, С.15].

Таким чином, успішне входження сучасних медіазасобів у звичне буття закладів дошкільної освіти залежить від готовності до цього педагогів і вимагає змістовної роботи не тільки у взаємодії з дітьми, а й з батьками, що сприятиме підвищенню медіаграмотності та медіакультури учасників освітнього процесу.

Висновок і перспективи подальших розвідок. Аналіз науково-методичних джерел дозволив зробити висновок, що медіаграмотність виникає як результат медіаосвіти. Це уміння ефективно користуватися різноманітною медіаінформацією, розуміти її зміст і контекст, а також створювати й аналізувати разом із батьками і вихователями базову медіапродукцію, дотримуватися культури медіаспоживання, виявляючи елементи критичного мислення.

Дошкільна медіаосвіта включає два основних напрямки: сприяння розвитку творчого сприймання медіапродукції та навичок самостійного ство-

рення медіапродуктів. Це допомагає дітям розуміти та оцінювати медійний контент, а також розвивати свою творчість та індивідуальність.

До сучасних засобів медіа дослідники відносять комп'ютер, планшет, Інтернет, YouTube канали, цифрові сервіси, смартфони, мобільні додатки тощо. Інтернет-технології дозволяють використовувати різноманітні матеріали та засоби навчання, виховання та розвитку дітей, такі як електронні видання (журнали, дитячі книжки, енциклопедії, картини тощо), онлайн-ігри; аудіо-, відеоматеріали (відеокліпи, музичні твори, пісні, мультфільми тощо).

Ефективними методами формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку є створення медіатеки за жанрами і видами медіа; прослуховування художніх творів з подальшим обговоренням сюжетів; перегляд пізнавальних мультфільмів та відеофільмів; слухання музичних творів; виконання розвивальних завдань у процесі онлайн-ігор; а також створення власних медіапродуктів, таких як фото-колаж, міні-книжка, журнал, відеоролик, реклама, діафільм, анімація тощо. Ці методи сприяють розвитку критичного мислення, активізують пізнавальні процеси та допомагають дітям засвоювати навички роботи з медіатекстами у світі сучасних комунікацій.

Розвиток медіаграмотності у дітей дошкільного віку вимагає співпраці між батьками, вихователями та самими дітьми. Важливо, щоб батьки були освіченими щодо сучасних медіазасобів та їх використання з дітьми. Також потрібно більше науково обґрунтованих підходів та методичних матеріалів для вихователів, які б допомагали їм ефективно формувати медіаграмотність у дітей, що і стане перспективним напрямком подальших досліджень.

Література:

1. Батьки, діти та медіа: путівник із батьківського посередництва / О. Волошенюк, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К. : ЦВП, АУП, 2017. 79 с.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
3. Медіадошкільник : парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) / Г.А. Дегтярьова, О.С. Тарасова, А.П. Фоменко; за заг. ред. О.В. Волошенюк, Г.А. Дегтярьової, В.Ф. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 118 с.
4. Енциклопедія сучасної України. URL : <https://esu.com.ua/article-66085>
5. Чашка Т. Розвиток мовлення дошкільників засобами медіа. Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи: матер. Четвертої міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 березня 2016 р.). Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 93–108.
6. Мовчун Л. Десять дитячих українських журналів, які варто передплатити. URL : <https://texty.org.ua/articles/107548/desjat-dytjachykh-ukrayinskykh-zhurnaliv-vartykh-peredplaty-shcho-v-nykh-tsikavoho-ta-navishcho-vony-ditjam/>
7. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник / за ред. О.В. Волошенюк, В. Ф. Іванова, Г. А. Дегтярьової. Київ : АУП, ЦВП, 2020. 79 с.
8. Козак Л., Іваненко Н. Використання доповненої реальності як засобу пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. Інноватика у вихованні. Випуск 13. Том 2. 2021. С. 43-52.

9. Кобилецька Л., Фарина Ю. Особливості використання масмедіа у процесі інтелектуального розвитку дошкільників. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 77, том 1, 2024. С. 301-306 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-1-43>
10. Кондратенко Р. В. Виховання креативності в старших дошкільників у процесі медіаосвіти. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. No 13 (272). Ч. I. С. 115–120.
11. Розвивальні онлайн-ігри для дітей 6 років. URL : <https://logiclike.com/uk/rozvivalni-igri/6-rokiv>
12. Розвиваючі ігри. URL : <https://gamesgo.net/uk/educational/>
13. Козак Л. В. Формування готовності майбутніх педагогів дошкільної освіти до інноваційної діяльності на засадах проєктного навчання. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2021. № 35 (1). С. 71-77
14. Чашка Т. Формування медіаторчості у дітей середнього дошкільного віку шляхом залучення їх до медіадіяльності. URL : <https://medialiteracy.org.ua/formuvannya-mediatorchosti-u-ditej-serednogo-doshkilnogo-viku-shlyahom-zaluchennya-yih-do-mediadiyalnosti/>
15. Літиченко О. Світ в об'єктиві, або Фотомодельовання в дитячому садку. Вихователь-методист дошкільного закладу. №4, 2023. С 36-40.

References:

1. Volosheniuk O., Mokrohuz O. (2017). *Batky, dity ta media: putivnyk iz batkivskoho poserednytstva [Parents, Children and the Media: A Guide to Parental Mediation]* Za red. V. Ivanova, O. Volosheniuk. K. : TsVP, AUP, 2017. 79 s. [in Ukrainian].
2. *Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (2016). [Concept of introduction of media education in Ukraine].* (nova redaktsiia) / za red. L. A. Naidonovoi, M. M. Sliusarevskoho. Kyiv, 16 s. [in Ukrainian].
3. Dehtiarova H.A., Tarasova O.S., Fomenko A.P. (2019). *Mediadoshkilnyk [Media preschooler]: partialna prohrama z mediaosvitnoi diialnosti dlia ditei starshoho doshkilnogo viku (6-y rik zhyttia);* za zah. red. O.V. Volosheniuk, H.A. Dehtiarovoi, V.F. Ivanova. Kyiv : Akademiia ukrainskoi presy, Tsentr vilnoi presy, 118 s. [in Ukrainian].
4. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of modern Ukraine].* URL : <https://esu.com.ua/article-66085> (access date: 20.10.2024) [in Ukrainian].
5. Chashka T. (2016). *Rozvytok movlennia doshkilnykiv zasobamy media [Development of speech of preschoolers by means of media].* Praktychna mediahramotnist: mizhnarodnyy dosvid ta ukraïnski perspektyvy: mater. Четверої мизhnar. nauk.-prakt. konf. (18–19 bereznia 2016 r.). Kyiv: Tsentr Vilnoï Presy, Akademiia ukraïnskoi presy. S. 93–108. [in Ukrainian].
6. Movchun L. *Desiat dytiachykh ukraïnskykh zhurnaliv, yaki varto przedplatyty [Ten children's Ukrainian magazines worth subscribing to].* URL : <https://texty.org.ua/articles/107548/desjat-dytjachykh-ukrayinskykh-zhurnaliv-vartykh-peredplaty-shcho-v-nykh-tsikavoho-ta-navishchovony-ditjam/> (access date: 16.10.2024) [in Ukrainian].
7. *Mediahramotnist i krytychne myslennia v zakladi doshkilnoi osvity (2020). [Media literacy and critical thinking in preschool education].* Navchalno-metodychnyi posibnyk / za red. O.V. Volosheniuk, V. F. Ivanova, H. A. Dehtiarovoi. Kyiv : AUP, TsVP, 79 s. [in Ukrainian].
8. Kozak L., Ivanenko N. (2021). *Vykorystannia dopovненоi realnosti yak zasobu piznavalnoho rozvytku ditei doshkilnogo viku. Innovatyka u vykhovanni [The use of augmented reality as a means of cognitive development of preschool children].* Vypusk 13. Tom 2. 2021. S. 43-52.
9. Kobyletska L., Faryna Yu. (2024). *Osoblyvosti vykorystannia masmedia u protsesi intelektualnoho rozvytku doshkilnykiv [Peculiarities of the use of mass media in the process of intellectual development of preschoolers].* Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Vyp. 77, tom 1, 2024. S. 301-306 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-1-43> (access date: 20.10.2024) [in Ukrainian].

10. Kondratenko R. V. (2013). *Vykhovannia kreatyvnosti v starshykh doshkilnykiv u protsesi mediaosvity. [Raising creativity in older preschoolers in the process of media education].* Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. No 13 (272). Ch. I. S. 115–120. [in Ukrainian].
11. *Rozvyvalni onlain-ihry dlia ditei 6 rokiv [Educational online games for children 6 years old].* URL : <https://logiclike.com/uk/rozvivalni-igri/6-rokiv> (access date: 18.10.2024) [in Ukrainian].
12. *Rozvyvaiuchi ihry [Educational games].* URL : <https://gamesgo.net/uk/educational/> (access date: 15.10.2024) [in Ukrainian].
13. Kozak L. V. (2021). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity do innovatsiinoi diialnosti na zasadakh proiektnoho navchannia [Formation of readiness of future teachers of preschool education for innovative activities on the basis of project-based learning].* Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika. 2021. № 35 (1). С. 71-77 [in Ukrainian].
14. Chashka T. *Formuvannia mediatvorchosti u ditei serednoho doshkilnoho viku shliakhom zaluchennia yikh do mediadiialnosti. [Formation of media creativity in children of middle preschool age by involving them in media activities].* URL : <https://medialiteracy.org.ua/formuvannya-mediatvorchosti-u-ditej-serednogo-doshkilnogo-viku-shlyahom-zaluchennya-yih-do-mediadiialnosti/> (access date: 14.10.2024) [in Ukrainian].
15. Litichenko O. (2023) *Svit v obiektyvi, abo Fotodeliuvannia v dytiachomu sadku. Vyhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu [The world in the lens, or Photo modeling in kindergarten].* №4, S 36-40. [in Ukrainian].